Послеслов

... последният правоверен комунист ще умре в България. И тогава, когато никъде по света няма да има правоверни комунисти, нито дори в болшевишка Русия, тук, у нас, все ще се намери някой.

Димитър Талев, 1940 г.

БКП във всичките си превъплъщения е една от най-старите партии в Европа, а със сигурност – най-дълго съществувалата партия в България. От екзотичен сбор на фантасти, идеалисти и типично български бунтовници – левият български интелектуалец някак естествено се родее със сиромахомилството – тази малка, но компактна и сплотена групичка бързо се ориентира към СССР и Коминтерна, решително застава на тяхна страна, ипотекира страната и държавата си в Москва и се заема съвсем сериозно да надскочи скромните си възможности, като обяви въоръжена борба срещу многократно по-силната държавна структура в страната си.

Битките им бяха загубени – те просто нямаха никакъв действителен шанс за победа, даже и с тоталното финансиране от Москва и подпомагането им с кадри и оръжие от чужбина. Светът беше против тях (и СССР), а народът ги намрази, особено след „Св. Неделя". През 30-те години Партията и Ремсът бяха практически обезличени в резултат на възхода на националните сили, а легионери, ратници и младите отецпаисиевци спечелиха битката за сърцата и душите на младежта, и то без бой и кръв. Победата им бе улеснена от постъпките на БКП, която вече се бе превърнала в небългарска организация, изцяло преминала на „интернационални" позиции, а всъщност оформила се като шпионско-конспиративна група, работеща за държавните интереси на СССР.

В началото на 40-те години БКП беше омаломощена от вътрешни борби, преследване в България и неимоверни (за броя ѝ) загуби в жива сила и нужни кадри при чистките в СССР. Въпреки тази явна немощ БКП намери сили и отпочна въоръжена борба против правителството, обществото и държавата, след като благодетелят им беше нападнат. В тази неравна война – няколко

хиляди срещу цялата мощ на българската държава – Партията бе също обречена на гибел, ако не беше твърдият залог на съветска победа във вече разразилия се световен катаклизъм. И БКП се оказа единствената що-годе въоръжена сила, която действаше и се опълчи на собственото си правителство от всички държави – съюзници на Германия. Подобна съпротива, колкото и слаба и неравна, не бе създадена нито в Унгария, нито в Румъния, Словакия или Хърватско. Нито в Германия, Италия или Япония.

Поне две неща са сигурни: единствено в България от европейските съюзници на Оста бе организирана съпротива, а от всички опозиционни сили в страната комунистите бяха тези, които се вдигнаха с оръжие.

Вярно е, че победата на БКП през септември 1944 г. дойде на щиковете на съветските армии, които бяха почнали да завладяват Балканите и да налагат режими по съветски образец, както е вярно, че тази победа дойде на много скъпа цена – поне половината от членовете на Партията бяха убити или затрити, все едно, през годините от лятото на 1942 до есента на 1944 г. БКП преглътна и този горчив хап в името на крайната си победа.

Дългогодишните неуспехи и понесените поражения вероятно са се отразили върху манталитета на партийния елит, който при всички случаи бе решил да се справи безпощадно със своите противници. Таените с години злоба и завист обаче засегнаха целокупния народ. Необикновените жестокости, извършени в първите години след преврата, бяха планирани, целенасочени, съзнателно проведени и повсеместни. Очевидно е, че е ставало въпрос не само за възмездие, и то в размери, които даже сега – повече от 70 години след кървавата разправа – изглеждат невероятни.

Оправданията и извиненията, че комунистическите действия от 1941 г. до преврата са били израз и проява на антифашизъм, не са валидни, понеже въоръжената борба на шумкарите (българските партизани) е против техните местни политически противници и в защита на режима в Москва. Комунистите воюват срещу държавата си от 1919 г., преди възникването на италианския фашизъм и немският националсоциализъм, и претенциите им, че представляват част от световната битка против фашизма, са със задна дата.

В България никога не е имало фашизъм – даже и според комунистическите критерии – и тази теза е вече отхвърлена и от родните историци, макар по-скоро безмълвно, отколкото произнесено на висок глас. БКП от 1919 г. е секция на международното комунистическо движение и дейците ѝ в страната изпълняват нарежданията на нейното ръководство, които идват от СССР. Тъй като България не е в положение на война със СССР, нападенията, извършени от българи с оръжие срещу българските власти и държавност, се санкционират от законите на страната и са подвластни на органите на реда.

Невъзможно е да се очаква, че държавата – коя да е държава – ще абдикира пред своите отговорности и няма да преследва тези, които нарушават за-

конния ред, крадат, палят, рушат и убиват. Всяка държава, включително тази, която комунистите създадоха, след като разрушиха предишната, припознава насилието като свой изключителен домейн и много ревниво пази правата си. Така е по цял свят и във всички страни, демократични или не. Даже и в Северна Корея. При въоръжени действия от страна на властта срещу смутителите на реда е твърде възможно да се появят случаи на криминални прояви, престарявания и ексцесии на държавните власти. Ако подобни случаи не са били санкционирани след извършването им, те са можели да бъдат разследвани след 1944 г., а извършителите им наказани съгласно съществуващия Наказателен кодекс, без да има нужда да се прибягва до саморазправа.

По примера на Съветския съюз и точно по негов модел българските комунисти извървяха трите основни периода на мъст и завоевание: първо, война против изконните им врагове (тези, които бяха свалени от власт, „фашистите", „монархофашистите"), второ, война против съюзниците си, които услужливо им помогнаха да вземат властта (леви земеделци, анархисти, заблудени демократи и „независими интелектуалци" и техните отколешни конкуренти – социалдемократи), и накрая – война вътре в партията, catch as you can catch, „врагът с партиен билет". Но никога не забравиха „старите фашисти", те бяха преследвани и гонени до десето коляно и чак до падането им от власт. Съвременните наследници на БКП продължават битката.

В Русия революцията (Октомврийската) се разви по същия начин: първо кървава и безпощадна гражданска война против свалените от власт (царисти, конституционни демократи, либерали, „белите"), после срещу меншевики (българският аналог са левите социалдемократи), есери (по прилика с българските леви земеделци и двете партии са селски) и анархисти (анархокомунисти, анархо-синдикалисти, хората на Махно и други „анархисти", които пречат всекиму и навсякъде). Веднъж спрени, победени и ликвидирани, терорът навлезе вътре в болшевишката партия. Кръвопускането от 1934 до 1941 г. засегна повече от милион „врагове с партиен билет", макар че останките от старите врагове никога не бяха оставени на мира.

Безобразията, извършени от българските комунисти след идването им на власт, също не бяха оригинални, кланетата следваха не само предписанията от Москва – не толкова от съветските другари, но от оцелелите от чистките (те си знаят как и на каква цена) емигранти. Много кръв, страхотни клането... С пълно право може някой да перифразира знаменитата риторика на Георги Димитров на процеса в Германия през 1933 г.:

Диваци и варвари в България са само комунистите. Но в коя страна комунистите не са диваци и варвари?

Как да си обясним всички тези убийства, извършени от комунисти? Възможно е, както твърди професор Рамел, това да се дължи на престъп-

ния конкубинат между една тоталитарна идеология с абсолютна власт.[A] Комунистите са убедени/знаят, че са открили истината, и вярват в нея. Вярват, че чрез марксизма-ленинизма те са разбрали какво трябва да се направи, за да се постигне върховното щастие и благоденствие за човечеството. И те също вярват, че диктатурата на пролетариата трябва да се използва за унищожаването на стария феодален или капиталистически режим и така да се създадат условията за реализирането на тази утопия. Те, разбира се, не знаят, че мислят утопично, напротив, убедени са, че светът/реалността, науката и даже природата са на тяхна страна.

Нищо не може (но и не трябва) да попречи на изграждането на новото, по-справедливо общество. И разбира се, за постигането на тази благородна цел комунистическата партия, която държи властта, трябва да стои над всякакъв закон. В утилитарния модел на комунизма не съществуват строго установени етични или морални принципи. Това, което е от полза и спомага за постигането на идеалното общество под ръководството на комунистическата партия – авангард на работническата класа, е морално и етично: поне до установяването на новите етични норми, които от своя страна подлежат на постоянно преразглеждане и модифициране.

Всички заварени институции, културни норми, традиции, вярвания (и привички) от стария свят подлежат на изхвърляне на бунището на историята. А всички хора с радост поемат по трудния, но славен път на създаването на новия свят – честит, щастлив и благороден, – който се изгражда върху tabula rasa (дрипавите и нечисти останки от миналото са изхвърлени и забравени). Понеже „Човекът звучи гордо!".

Изграждането на тази утопия е представено като война срещу бедността, експлоатацията, неравенството и империализма. И за постигането на този идеал – също както при истинска война – ще има жертви и хора ще заги-

[A] Единственият *тоталитарен* режим, и то според общоприетото определение на термина, е този, съществувал в СССР и неговите сателити в Средна и Източна Европа, както и в Азия (Китай, Северна Корея, Виетнам, Камбоджа...), Африка (Ангола), Южна Америка (Куба). В днешни дни е на показ в Китай, Куба, Северна Корея и Виетнам. Тоталитаризъм е рамката (формата) на комунистическата държава, но и нейният императив, понеже комунистическото мислене не може да бъде друго освен тотално, тоталистко, тоталитарно, то обхваща не само хората и обществото, но и целия свят. Нито националсоциализмът, нито фашизмът бяха завършени тоталитарни държави въпреки аспирациите им. До този извод стига и Желю Желев, който в предговора към книгата си „Фашизмът" показва „комунистическия вариант на тоталитарен режим, който и до ден днешен си остава най-завършен модел на тоталитарен режим в историята и съвременността". Семантичното заиграване с терминологията и този път е поставено в услуга на заинтересовани теоретици, за да може да бъде избегната уникалността на комунизма като политическо и социално явление.

ват. Войната за създаването на новия комунистически свят по необходимост ще унищожи тираните и всички потисници: буржоазията, капиталистите, духовенството, саботьорите, контрареволюционерите, откритите и прикритите врагове на народа, хората отдясно, богатите, кулаците и едрите земевладелци, но понякога и невинни, които за жалост може да попаднат в огъня (collateral damage).

Милиони може да загинат в една война, но тя е необходима, понеже каузата е свещена, както при победата над Хитлер и неговия расистки нацизъм. Комунистите са убедени, че за постигането на идеала на бъдещата утопия всички жертви са оправдани и нито едно усилие не ще бъде напразно. Иронично, но и много тъжно е да се осъзнае, че даже след десетилетия на абсолютна комунистическа власт и повече от 148 милиона жертви утопията не бе постигната и състоянието на обикновения човек в комунистическите страни не бе подобрено, напротив, условията на живот се влошиха.

Най-ужасните случаи на масов глад (голодомор) през миналия век се появиха в комунистически страни. Около пет милиона умрели от глад в СССР през 1921–1923 г. и седем милиона през 1932–1933 г. В Китай на Мао – около 27 милиона загинали от глад от 1959 до 1961 г. Общо почти 55 милиона са жертвите в различните комунистически страни, починали вследствие на глад и болести, свързани с него. Малко над 10 милиона от тях са в резултат на демоцид. Това е все едно да изчезне цялото население на Франция, Великобритания или Италия. А бегълците от комунизма, тези, които „гласуваха с краката си" и които са повече от 35 милиона, се равняват на населението на Полша или на това на Унгария, Румъния и Молдова, взети заедно.

Но комунистите не могат да грешат. В края на краищата тяхното познание е научно, основано на материалистичния и затова реалистичен възглед върху природата, сверено със законите и процесите на диалектиката в природата и в човешкото общество и почиващо на историческия материализъм. Маркс е посочил емпирично фазите, през които е преминало човешкото общество (първобитнообщинно – робовладелческо – феодално – буржоазнокапиталистическо), какъв е бил двигателят за промяна (класовата борба), също както той и неговите последователи са доказали, че развитието на обществото неизбежно води към комунизма.

Никой не може да предотврати това развитие, макар че може да му пречи и да го забавя с цената на още човешки страдания. Несъгласните с този възглед за живота и даже с кои да са от крайно прецизните и точни виждания на Маркс и Ленин са – без капка съмнение – на погрешен път и трябва да им се помогне да видят истината. Или да бъдат накарани да я съзрат, или в края на краищата ще бъдат отстранени. Не каза ли самият Маркс или Ленин, или Мао, че...

Какво друго е комунизмът, ако не една нова фанатична религия? Тя има своите свещени текстове и главни интерпретатори. Има своето духовенство и йерархия:

Папа/Патриарх (Безпогрешният лидер),
Владици – Св. синод (Политбюро),
Архиепископи (Централен комитет),
Свещеници (партийни секретари),
Фанатични монаси (чекисти),
Мисионери (Коминтерн),

и ритуалния катехизис с всички отговори по проблемите на духа. Религията има своите небеса и тя посочва правилния начин да се стигне до тях. Има своите ангели (членовете на Коминтерна) и могъщия, но победим враг – Сатана (Фашизма). Има и свой кръстоносен поход срещу неверниците.

Това, което прави тази светска религия толкова опасна, е заграбването ѝ на цялостния инструментариум, на всички средства, които държавата притежава за упражняване на власт и принуда, и тяхната безусловна и тотална употреба, за да контролира и веднага след това да унищожи всички конкурентни извори на съпротива, като църквата, професиите, частния бизнес, училищата и разбира се, на първо време – семейството.

Демоцидът – включващ всички форми на геноцид – е най-голямото престъпление в историята на човечеството. Със сигурност може да се твърди, че жертвите на комунистическия демоцид – 148 милиона от 1917 до 1987 г. – са най-масовото клане на хора, отбелязано досега в световната история. Извършено в различни точки на планетата в продължение на 70 години. По думите на Васил Узунов – политическия затворник с най-дълъг стаж в света – КОМУНИЗМЪТ Е ЕДИНСТВЕНАТА ЗАВЪРШЕНА ФОРМА ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ СРЕЩУ ЧОВЕЧНОСТТА!

Историкът Николай Генчев е определял например фашизма като „ранен, несистематизиран, бонвивански вариант на комунизма", а Хитлер – като „жалък подражател и оперетъчен герой".

Президентът Желю Желев, който създаде собствена версия на фашизма, опитвайки се да подобри и актуализира определението на Коминтерна от 1934 г., сравни жертвите в Германия с тези в СССР:

До началото на Втората световна война – 1 септември 1939 г. – Хитлер е избил по-малко от 10 хиляди души. Както се досеща читателят, тук влизат жертвите от „нощта на дългите ножове" (30 юни 1934 г.), когато биват избити опозиционно настроените ръководители на СА, както и цялата оцеляла либерална опозиция, „стъклената нощ" („кристал нахт", април 1938 г.), когато са извършени антиевропейските погроми, за които е напи-

сана толкова много литература... Към същата дата – 1 септември 1939 г. – Сталин е избил не по-малко от 10 милиона. Някои автори твърдят, че тази цифра е към 15 милиона, но няма да спорим за това, тъй като в случая не е толкова важно. Важното е, че става дума за различие, което не се изразява в проценти (единият убил с толкова процента повече от другия), не се измерва и в кратности (толкова пъти повече от другия), става дума за различие, което се изразява с математически порядъци, т.е. за величини, с каквито се борави в космологията, астрономията, модерната физика...[A]

Демоцидът е важен ако не за друго, то поради умопомрачителните му мащаби. Важен е също така, понеже неговият антидот е свободата, която е най-успешно внедрявана чрез демокрацията. Не е трудно да се види, че либерални демокрации не само не убиват, или поне убиват много по-малко, отколкото авторитарни режими, но – също явно – те просто не воюват помежду си.

Познати са Холокостът, чистките в СССР, гладоморът на Мао. Известни са жертвите от ядрените атаки в Япония от 1945 г. Знаем броя на загиналите в бомбардировките върху цивилното население през Втората световна война. Съществуват актуализирани изследвания върху предполагаемия брой на жертвите при бъдеща ядрена катастрофа. Как жертвите на демоцида се сравняват с тях? При средно ниво на убийства и взимайки предвид експертни оценки за жертвите при една предполагаема ядрена война (200–300 милиона), се вижда, че жертвите на демоцида се равняват на тези при една тотална ядрена война, само че с разгънат брой върху един век вместо за предполагаемия кратък срок на ядрени удари.

В аналите на световния демоцид специално място заема комунистическият демоцид. Не само заради количествената му оценка и значение – жертвите на комунизма в целия свят са 148 милиона от общо 262 милиона жертви на демоцида през миналия XX век. Това са 56% от общия брой.

Взети поотделно, жертвите на Холокоста (преднамереното унищожение на евреите), гладоморът в СССР, този в Китай, арменският геноцид, кланетата в Камбоджа, всички случаи на геноцид през XX век, са престъпления от най-висш характер, автентични събития, всяко едно от тях невъобразимо, недопустимо и все пак случило се, действителен продукт на човешка дейност, извършено в определено време, на определени места по света, известно, документирано – видимо неподлежащо на разискване, извинение или отрицание. Но като цяло жертвите на комунистическия демоцид са уникално и потресаващо по мащабите си явление. Можем ли да си представим света без Русия (сегашно население около 147 милиона)?

[A] В предговора си към книгата „Фашизмът", изданието от 1990 г.

За жертвите на комунизма – и специално тези в България – се спори, те се омаловажават, събират се аргументи от всички възможни политически посоки: за или против. В повечето случаи се мълчи срамно. В това отношение България – където жертвите на комунизма са много повече, отколкото във всички други сателитни страни без Югославия, а може би и Албания – се оказва пак на опашката при оценката и осъзнаването на случилото се зло, но и се е превърнала в своеобразен шампион на отрицанието.

Някои изследователи ще потърсят корените на отрицанието (включващо и омаловажаването) на комунистическите престъпления точно в извънредно големия брой убити в сравнение с, да кажем, Полша, където жертвите на комунизма са около една девета от тези в България (22 000 в Полша – 197 000 в България), или Унгария, където даже с революцията през 1956 г. жертвите са 27 000. За всички страни са взети средните числа от таблиците на професор Рамел.

Жертвите на Холокоста също са предмет на омаловажаване и дори отрицание, но законите в много страни са криминализирали деянието и отрицателите подлежат на съдебно преследване. Обществената възбуда и възмущението от извършените престъпления са още свежи и силни, а Яд Вашем и държавата Израел не възнамеряват да оставят Холокоста да бъде забравен, още по-малко неговите организатори и извършители – включително отрицателите на случилото се – да бъдат амнистирани. Нито амнезия, нито амнистия.

Последиците от отричането на комунистическия демоцид – било като жертви и/или като защитници на човешки права – сами по себе си са също престъпни. Знаем, че геноцидът е най-отвратителното престъпление, което може да се извърши срещу други човешки същества, и че това престъпление продължава да съществува, доколкото е отричано. Само академичното, обществено и юридическо признаване/осъждане на отричането на геноцида може да излекува болката и на практика да помогне за предотвратяването на бъдещ геноцид. Същите аргументи са в сила и за демоцида.

Продължаващото страдание, което изпитват жертвите, а и обществото, когато геноцидът или демоцидът са отричани или даже извинявани, може да бъде намалено и първоначалната болка на страдащия излекувана само когато обществото, това ще рече всички, се опита да намали болката, която произлиза от отричането, и спомогне за възтържествуването на справедливостта.

Същите изводи се отнасят и за жертвите на комунистическия демоцид. Това са стотиците милиони хора, които са били убити от комунисти, заграбили властта и органите на държавата в собствените си страни или извън тях заради това, че са членове на етнически групи, религиозни организации, опозиция срещу режима на власт, за удобство или просто от кръвожадност.

Но – поне в Европа, а най-вече в България – се налага като че ли тенденцията да се забравят комунистическите престъпления, да се „опростят" извършителите безмълвно, с мълчание и без покаяние или резерви. Освен това жертвите на комунистическия терор се превръщат и в предмет на разнообразни опити за релативиране.

Релацията върви по стария, добре отъпкан път на противопоставянето фашизъм – антифашизъм. Семантичният капан е широко разтворен: пострадалите от комунизма (*може да има и убити...*) са фашисти, убийците, по-скоро въздаващите възмездие, са антифашисти.[A] Къде е престъплението? А пък и кой смее да твърди, че унищожаването на фашизма – и на фашистите – е грешно, лошо и даже подлежи на преследване? Само фашист би защитил фашисти, а с изключение на НЯКОИ невинни – десетина, стотици... колко? – останалите т.нар. „жертви" са фашисти, врагове на народа, всички до един престъпно съгрешили пред обществото.

Дали ще продължи протичащото в момента замитане под килима на забравата, отрицанието и омаловажаването на комунистическите престъпления в България, за което има и създадени формални, държавни и квазидържавни институти, които разследват и изследват с цел – може би! – замитане и потулване на доказателства. Жертвите на комунизма никога не са били изслушвани, те не са имали думата въобще! Правилото **Audiatur et altera pars** не е било спазвано през последните 73 години. Изглежда, че жертвите са отново изправени пред съд, в който прокурор, съдия и съдебни заседатели са палачите или техните синове и внуци, а защитникът на жертвата ще трябва – отново – да признае жертвата за виновна и да пледира за снизхождение.

Сегашният член 108 от Наказателния кодекс преследва, наказва и вкарва в затвора фашиста и този, който го защитава, но не и комуниста. Този, който е преследвал, наказвал и убивал хора произволно – достатъчно е да ги обяви за фашисти, – е готов да убива отново и отново (съдебно или извънсъдебно). Жертвата пък трябва да търси оправдание. Тя така и няма възможност да се освободи от стигмата, хвърлена върху нея.

Може би някога думата ще бъде дадена на жертвите и близките им, макар че вече става много късно. Даже по технически причини: жертвите са мъртви, а близките им и тези, които все още могат да свидетелстват, продължават

[A] Почти веднага след номиналното падане от власт на българските комунисти Съюзът на борците против фашизма и капитализма (СБПФК) започна да се нарича Български антифашистки съюз (БАС). Липсват „борци", липсва „капитализъм". Но в учредителния конгрес на Съюза на 27 септември 1947 г. е постановено, че „активен борец против фашизма и капитализма е лице, участвало (или подпомагало) в дейността на Българската комунистическа партия до 1945 г. и в съпротивителното движение в България главно през Втората световна война"?

да бъдат обвинявани във фашизъм. Но жертвите, макар и мъртви, притежават особен, техен, собствен статут – те не могат да бъдат безпристрастни, в това отношение те не са различни от евреите, преживели Аушвиц. Грешно е да се допуска, че те не търсят възмездие. А то се различава от въздаването на справедливост.

Жертвите са все още живи в собствения си свят и ще продължат да живеят, докато споменът за тях угасне. Но не и преди това. Стотиците хиляди преки жертви на българския комунизъм са създали своя собствена система и в тяхната статистика влизат милиони. Това са близките, децата, внуците, племенниците и правнуците, отритнатите, унижените и оскърбените, тези, които не можеха да имат свой собствен живот, за които нямаше равно начало, нито правосъдие. Те желаят не само признание и покаяние, съдебна реабилитация и справедливост, но и възмездие за стореното им.

Но зад тях е още по-пълното и законно негодувание на целокупното българско общество, което бе забавено в развитието си, с ампутирана ценностна и нервна система, лишено от съвременните достижения на науката и изкуствата заради приумиците на примитивните мозъци на самопровъзгласилите се корифеи на партийната мисъл.

Осакатени и наранени са не само противниците на комунизма, не само техните близки, даже не само и целокупното общество, но орязани са крилата на поне още две бъдещи поколения, които са обречени да тъпчат на място или в най-добрия случай да се впуснат в догонване на широкия свят с неговите достижения извън пределите на своята родина.